

Θησαυροί της Αρμενικής Τέχνης - Συλλογή Καλφαγιάν

Το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσσαλονίκης θα παρουσιάσει το Μάιο του 2010 τη συλλογή αρμενικής τέχνης της οικογένειας Καλφαγιάν. Η μακραίωνη συνύπαρξη Ελλήνων και Αρμενίων στη Μικρά Ασία και η κοινή ιστορία των δύο λαών είναι ένας από τους σημαντικότερους λόγους που οδήγησαν στην πραγματοποίηση της έκθεσης αυτής. Η συλλογή, η οποία παρουσιάζεται για πρώτη φορά στο κοινό, αποτελείται από αντικείμενα εξαιρετικής σημασίας τόσο λόγω της σπανιότητάς τους όσο και της ιστορικής περιόδου στην οποία ανήκουν.

Τα πολιτιστικά επιτεύγματα των Αρμενίων κατά τη μεσαιωνική περίοδο, έχουν αποτελέσει αντικείμενο επιστημονικής έρευνας. Η περίοδος, όμως, στην οποία ανήκουν τα αντικείμενα της συλλογής Καλφαγιάν αποτελεί μία από τις λιγότερο ερευνηθείσες περιόδους της αρμενικής ιστορίας και τέχνης. Ήδη από τον 17^ο αιώνα, οι Αρμένιοι έμποροι της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας ξεχώρισαν στον ευρύτερο εμπορικό κόσμο. Ο μεγάλος πλούτος που συσσωρεύτηκε από την ακμάζουσα τότε εμπορική τάξη επέτρεψε την προστασία και την προώθηση της καλλιτεχνικής δραστηριότητας. Οι Αρμένιοι έκαναν αισθητή την παρουσία τους τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Μέση και την Άπω Ανατολή και τις Ινδίες, εμπορευόμενοι μεταξύ άλλων βαμβάκι από τις Ινδίες και πορσελάνη από την Κίνα. Η γεωγραφική αυτή εξάπλωση των εμπορικών δικτύων τους, ιδιαίτερα προς τα ανατολικά, επηρέασε και τις πολιτιστικές τους προτιμήσεις, οι οποίες είναι εμφανείς σε αντικείμενα της συλλογής. Τα ιστορικά όμως γεγονότα του τέλους του 19^{ου} και των αρχών του 20^{ου} αιώνα, τα οποία οδήγησαν στην καταστροφή και τον ολοκληρωτικό ξεριζωμό του Αρμενικού λαού από τα πατρογονικά τους εδάφη, σήμαιναν ταυτόχρονα και τον διασκορπισμό των κινητών μνημείων του.

Αυτή ακριβώς η «διάσωση» και η συλλογή των διασκορπισμένων ανά τον κόσμο κινητών μνημείων ήταν και ο πρωταρχικός σκοπός της οικογένειας Καλφαγιάν. Η συλλογή τους αποτελεί ένα δείγμα του "πλούτου" του αρμενικού πολιτισμού που ήκμασε παράλληλα με τον ελληνικό στην Μικρά Ασία την περίοδο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Μέσα από τη συλλογή διαφαίνεται όχι μόνο η καλλιτεχνική αλλά και

ιστορική πορείας του αρμενικού λαού και καταδεικνύεται ο σπουδαίος ρόλος του εμπορίου και των Αρμενίων της διασποράς.

Η παρουσία της οικογένειας στη Θεσσαλονίκη χρονολογείται από το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα με ενεργή συμμετοχή των μελών της στα κοινωνικά, πολιτικά και πολιτιστικά δρώμενα της πόλης. Προερχόμενη από το Ταλάς (Μουταλάσκη) της Καππαδοκίας, η οικογένεια Γαζαριάν και έπειτα Καλφαγιάν, συγγενείς της οικογένειας Γκιουλμπεκιάν, εγκαταστάθηκε στη Θεσσαλονίκη για να επεκτείνει τις επιχειρήσεις της στο Ευρωπαϊκό τμήμα της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Από τις αρχές της δεκαετίας του '70 , τα νεότερα μέλη της οικογένειας άρχισαν να συλλέγουν πιο συστηματικά αρμενικά αντικείμενα, μια παράδοση η οποία συνεχίζεται και σήμερα από τους Ρουπέν, Αρσέν και Βερόνικα Καλφαγιάν.

Η συλλογή τους περιλαμβάνει αντικείμενα τόσο εκκλησιαστικά όσο και κοσμικά. Τα αντικείμενα αυτά είτε κατασκευάστηκαν από Αρμένιους καλλιτέχνες και τεχνίτες, είτε ανήκαν σε Αρμένιους, όπως μαρτυρείται από τις επιγραφές τους. Πολλά από τα εκθέματα, σπάνια αντικείμενα ύψιστης καλλιτεχνικής σπουδαιότητας αλλά και απλά αντικείμενα, αποτελούν δωρεές σε εκκλησίες. Η συλλογή περιλαμβάνει μεταξύ άλλων χειρόγραφα, υφάσματα, εξαιρετικά πορσελάνινα αντικείμενα από την Κίνα, κεραμικά *Κιουτάχειας*, διακοσμητικά καθώς και σπάνια εκκλησιαστικά και κοσμικά αντικείμενα μέσα από τα οποία αποκαλύπτονται ποικίλες πτυχές της αρμενικής ιστορίας.

Στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού εκτίθεται μέρος της συλλογής Καλφαγιάν. Η έκθεση αποτελεί επιστέγασμα μακρόχρονης προσπάθειας και συνεργασίας. Σταδιακά τα αντικείμενα μεταφέρθηκαν από το Λονδίνο στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού, όπου πραγματοποιήθηκε η καταγραφή, φωτογράφιση και συντήρησή τους. Για την οργάνωση της έκθεσης συνεργάζονται επιστήμονες τόσο από την Ελλάδα όσο και από το εξωτερικό. Επιπλέον, η έκθεση της συλλογής αποτελεί την πρώτη παρουσίασή της στο κοινό. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι την έκθεση συνοδεύει ένας επιστημονικά άρτιος κατάλογος με στόχο να αποτελέσει χρήσιμο εγχειρίδιο για την περαιτέρω μελέτη της αρμενικής τέχνης.

Πληροφορίες:

Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού
Λεωφόρος Στρατού 2, Τ.Θ. 50047
540 13 Θεσσαλονίκη

Τηλ: 2313 306400
Fax: 2310 838 597

mbp@culture.gr
<http://www.mbp.gr>